

Justiitsministeerium
Suur-Ameerika 1
10122 Tallinn

Meie 27.08.2019 nr 4/184

**Arvamuse esitamine
tarbijakaitse seaduse ja teiste seaduste
muutmise seaduse eelnõu kohta**

Lugupeetud Raivo Aeg

Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium (edaspidi MKM) esitanud oma 05.08.2019 kirjaga nr 2-2/18-0425/5917 Justiitsministeeriumile kooskõlastamiseks tarbijakaitse seaduse (TKS) muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (edaspidi eelnõu).

Eesti Kaubandus-Tööstuskoda (edaspidi kaubanduskoda), Eesti E-kaubanduse Liit ja Eesti Kaupmeeste Liit esitasid nimetatud eelnõu kohta eelmises kooskõlastusringis omapoolsed kommentaarid ja ettepanekud.

Järgnevalt toome välja oma peamised kommentaarid seoses antud eelnõuga, mida MKM on jätnud arvestamata, kuid millega palume eelnõu edasisel menetlemisel arvestada.

Muudatused, millega antakse Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ametile (TTJA) täiendavad õigused vastavalt CPC määruse artiklile 9

Eelnõu § 1 punktis 18 täiendatakse seadust §-dega 62¹ - 62². Eelnõu seletuskirja järgi on normide täiendamine vajalik, kuna korrakaitse seaduse (KorS) §-dega 49, 51 ja 52 ei ole tagatud määruse (EL) 2017/2394 (CPC määrus) artiklist 9(3)(c) tuleneva õiguse kasutamine, mille kohaselt peab pädeval asutusel olema õigus teostada vajalikke kohapealseid kontrolle eesmärgiga uurida, arestida, teha või hankida koopiaid teabest, andmetest või dokumentidest olenemata nende talletamiseks kasutatavast andmekandjast, samuti õigus vajadusel dokumente või andmeid uurimiseks vajalikuks ajaks ja vajalikus ulatuses arestida.

Eelnõuga täiendatakse TKS-i §-ga 62² ja antakse TTJA-le õigus nõuda teavet kolmandalt isikult. Sättesse on kirja pandud väga paljud kohustatud subjektid, mistõttu loob see liiga suure tõlgendamisvõimaluse, kuivõrd vajadus andmete saamiseks ei saa olla kõikide kohustatud subjektide suhtes ühetaoline ning samamahuline. Kolmandalt isikult teabe väljastamiseks peab olema konkreetne eesmärk ja vajadus, mistõttu on oluline määratleda, kas ja millistel põhjustel TTJA-l selline vajadus peaks olema. Sellise vajaduse olemasolu tuleks konkreetsemalt eelnõus kirjeldada. Samuti on problemaatiline isikute kohustus anda vajadusel TTJA-le juurdepääsuõigus andmetele. CPC määruse artiklis 9 sätestatud miinimumpädevusest ei tulene, et pädeval asutusel peaks olema juurdepääs teabele. Määruses on kirjeldatud õigust nõuda teatud infot konkreetse vajaduse korral, mitte aga saada juurdepääsuõigust.

Eelnõu sõnastuse järgi on TTJA-l õigus teha läbivaatust valimatutel juhtudel määramata ulatuses. Selline laiaulatuslik õigus piirab ettevõtjate õigust otsustada ja korraldada oma igapäevast majandustegevust. Dokumentidega tutvumise ja koopiategemise õigus peab olema reguleeritud selliselt, et see ei kujutaks endast ohtu ettevõtja ärisaladusele ja isikuandmetele ning oleks piiratud vaid konkreetse juhtumiga seotud dokumentatsiooniga.

Ka näiteks maksuhalduril, tulenevalt maksukorralduse seaduse § 72 lg 1, ei ole õigust teha vaatluse käigus läbiotsimist, avada lukustatud ruume või panipaiku ega siseneda eluruumi selles elavate isikute tahte vastaselt, seda ka juhul, kui neis toimub isiku majandus- või kutsetegevus. Lisaks eeldab vaatluse läbiviimine etteteatamist aja jooksul, mis võimaldab maksukohustuslasel kavandatava toimingu suhtes seisukohta võtta ning vaatluse ulatus on seotud vaatluse eesmärgiga piiratud ulatusega.

TKS § 62 kohaselt võib TTJA riikliku järelevalve teostamiseks kohaldada korra- ja turvalisuse seaduse §-des 30–32 ja 49–53 sätestatud riikliku järelevalve erimeetmeid korra- ja turvalisuse seaduses sätestatud alusel ja korras.

Seega on TTJA-l ka praegu õigus näiteks ohu ennetamiseks võtta kasutusele KorS-i üldmeetmed, KorS-i erimeetmetest tulenevalt saab TTJA ka praegu pöörduda vastava pädeva organi poole, näiteks erimeetmena KorS § 35, kus isikuandmete töötlemine andmete saamisega sideettevõtjalt on politsei pädevuses. Niisamuti on kehtivas õiguses juba reguleeritud vallasasja hoiule võtmine, mis vastavalt KorS §-le 52 on samuti politsei pädevuses.

Eelnõu autorite hinnangul ei ole KorS-i erimeetmed piisavad, et tagada CPC määruse artiklist 9(3) tulenevate minimaalsete uurimisõiguste kasutamine. Samas ei ole selgitatud, millele selline hinnang tugineb.

Kaupleja suhtes teostatav läbivaatamine võiks olla põhjendatud, kui võimalik eksimus kujutab suurt ohtu tarbija õigustele ja vabadustele, läbivaatusest teavitatakse ettevõtjat

sarnaselt maksuhalduri vaatlusega ning TTJA-l on õigus tutvuda vaid võimaliku eksimusega seotud dokumentidega, mitte kõigi ettevõtja tegevuse dokumentidega.

CPS määrus on otsekohalduv, kuid selle rakendamine eeldab vastutavatele pädevatele asutustele ettenähtud volituste kasutamise tingimuste ja korra sätestamist siseriiklikus õiguses. TTJA saab täita CPC määrusest tulenevaid kohustusi ka kasutades korrakaitseeadusest tulenevaid volitusi ning TTJA volituste suurendamine eelnõus toodu mahus ei ole vajalik. Seega peaks TTJA õiguste laiendamisesse suhtuma kriitiliselt ning sätestama need üksnes CPC määruses nõutud ulatuses ja mitte laiemalt.

Lisaks toome välja, et kuna § 62¹ ja aluseks olev CPC määruse art. 33 lähtuvad põhimõttest, et TTJA järelvalvetegevus saab toimuda vaid nimetatud määruses viidatud tarbijate huve kaitsvad liidu õigusaktide vastavuse kontrollimise raamides, peab antud järelvalveõiguse (andmete/dokumentide kogumise) teostamise reaalne tulemus ehk lg-s 3 viidatav protokoll sisaldama sarnaselt kolmandatelt isikutelt saadava teabe dokumenteerimise protokolliga, teabe kogumise õiguslikku alust viitega asjaomasele õigusaktile ning teabenõude eesmärki. Sarnaselt kohustatud kolmandatele isikutele on ka andmete allikaks oleval kaupleja oma õigustatud huvide ja õiguste kaitseks õigus teada, millise õigusnormi rikkumise kahtluse korral temalt andmeid kogutakse.

Täiendavalt võiks kaalumise alla tulla ka TTJA protokollimise kohustuse laiendamine ka andmete/dokumentide tutvumisele, mitte pelgalt 'hoiulevõtmisele', et oleks fikseeritud muuhulgas konfidentsiaalse/intellektuaalomanditundliku teabe sunnitud avaldamine järelvalveasutusele.

Juhime tähelepanu ka CPC määrus artiklile 10, mille kohaselt kasutatakse artiklis 9 sätestatud õigusi kas:

- a) pädevate asutuste omal algatusel;
- b) pöördudes teiste pädevate asutuste või muude ametiasutuste poole, kui see on asjakohane;
- c) andes korraldusi määratud asutustele, kui see on kohaldatav, või
- d) pöördudes kohtusse, kes on pädev vajalikku otsust langetama, esitades asjakohasel juhul apellatsioonkaebuse, kui vajalikku otsust käsitlevat taotlust ei rahuldata.

Artiklis 9 sätestatud õiguste rakendamine ja kasutamine peab olema proportsionaalne ning kooskõlas liidu ja liikmesriikide õigusega, sealhulgas kohaldatavate menetluslike tagatiste ja Euroopa Liidu põhiõiguste hartas sätestatud põhimõtetega. Määruse kohaldamisel võetud uurimis- ja õigusaktide täitmise tagamise meetmed peavad olema asjakohased, arvestades tarbijate huve kaitsvate liidu õigusaktide rikkumise laadi ja rikkumisest tuleneva tegeliku või võimaliku kahju olemust.

Lisaks toome välja, et eelnõus toodud muudatustega kaasneb riive ettevõtlusvabadusele, mistõttu tuleks enne eelnõuga edasi minemist põhjalikult analüüsida selle meetme proportsionaalsust ja riivet põhiseadusega.

Kaubanduskoda leiab, et eelnõuga TKS-i lisatavate §-dega 62¹ - 62² antakse TTJAl põhjendamatult suured volitused kauplejalt ja kolmandatelt isikutelt dokumentide ja muude andmete saamiseks.

Kokkuvõttes, kuivõrd TTJA juba saab täita CPC määrusest tulenevaid kohustusi kasutades olemasolevaid korrakaitseadusest tulenevaid volitusi, ei ole volituste laiendamine vajalik ega põhjendatud (kuna CPC määrus volituste laiendamist ei nõua ega eelda). See tähendab, et sellisele muudatusele peab eelnema seaduseelnõu väljatöötamiskavatsus, kuna ei saa väita, et muudatusega ei kaasneks olulist õiguslikku mõju, vaid vastupidi, muudatus kujutaks endast suurt riivet ettevõtete tegevuse osas.

Oleme jätkuvalt seisukohal, et TKS-is ei tohi ette näha uusi ja ebaproportsionaalselt suuri volitusi TTJA-le, vaid säilitada tuleb kehtivates õigusaktides (eelkõige korrakaitseaduses) juba olemasolevad meetmed.

Loodame, et meie märkusi on võimalik sätete muutmisel või täiendamisel arvesse võtta. Vajadusel oleme valmis oma seisukohti täiendavalt selgitama.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Mait Palts

Peadirektor

Pöördumisega on liitunud:

Eesti E-kaubanduse Liit

Eesti Kaupmeeste Liit

Koostanud: Merike Koppel merike.koppel@koda.ee 604 0072